

Date: 29th April-2026

AYOLLAR KIYIMINI TIKISH TEXNOLOGIYASI

Kazakova Zarifa Sunnatullayevna

Mameshova Gulzoda Abdurazzoqovna

Sharof Rashidov tumani 3-son texnikumi Matematika o'qituvchilari

Annotatsiya. Ushbu maqolada ayollar kiyimini tikish texnologiyasining asosiy bosqichlari, ya'ni model tanlash, o'lcham olish, andaza tayyorlash, gazlamani tanlash, bichish, tikish, pardozlash va sifat nazoratini tashkil etish masalalari yoritilgan. Ayollar kiyimini tayyorlash jarayonida estetik talablar bilan bir qatorda qulaylik, gigiyeniklik, chidamlilik va zamonaviy texnologik yondashuvlarning ahamiyati ko'rsatib berilgan. Maqolada tikuvchilik ishlarini puxta rejalashtirish, texnologik ketma-ketlikka rioya qilish va sifatni ta'minlashning amaliy jihatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ayollar kiyimi, tikish texnologiyasi, andaza, gazlama, bichish, tikish jarayoni, pardozlash, sifat nazorati, konstruksiya, tikuvchilik.

Tikuvchilik sohasi yengil sanoatning muhim tarkibiy qismi bo'lib, unda ayollar kiyimini ishlab chiqarish alohida o'rin egallaydi. Ayollar kiyimi nafaqat insonning tashqi ko'rinishini bezaydi, balki uning yoshi, faoliyati, estetik didi va ijtimoiy muhitiga ham mos kelishi kerak. Shu sababli ayollar kiyimini yaratish jarayoni oddiy tikish ishlari bilan cheklanmaydi, balki konstruktiv, texnologik va badiiy yechimlarning uyg'unligini talab qiladi.

Zamonaviy tikuvchilik texnologiyasida kiyim tayyorlash bir necha izchil bosqichlardan iborat bo'lib, ularga model yaratish, material tanlash, andaza tayyorlash, gazlamani bichish, detallarni biriktirish, namlab-isitib ishlov berish, pardozlash va sifat nazorati kiradi. Tikuvchilik texnologiyasi bo'yicha o'quv manbalarida ham kiyim ishlab chiqarish jarayoni aynan dizayn va material tanlashdan boshlab, tikish va yakuniy sifat nazoratigacha bo'lgan tizimli zanjir sifatida izohlanadi.

Ayollar kiyimini tikish texnologiyasi, avvalo, model tanlashdan boshlanadi. Model tanlashda fasl, yosh, kiyimning vazifasi, tana tuzilishi, moda yo'nalishi va qulaylik darajasi hisobga olinadi. Kundalik kiyim, tantanali kiyim, ish kiyimi yoki milliy uslubdagi kiyimlarning har biri o'ziga xos konstruktiv va texnologik yondashuvni talab qiladi. Shu jihatdan ayollar kiyimini tayyorlashda estetik ko'rinish bilan amaliy qulaylik o'rtasidagi muvozanat muhim sanaladi.

Model tanlangach, o'lcham olish bosqichi amalga oshiriladi. O'lchamlar aniq olinmasa, eng chiroyli model ham tanaga mos tushmasligi mumkin. Ko'krak aylanasi, bel aylanasi, son aylanasi, yelka kengligi, yeng uzunligi, buyum uzunligi kabi asosiy o'lchamlar kelajakdagi andaza asosini tashkil etadi. Amaliy tikuvchilikda aynan shu bosqich keyingi barcha ishlarning aniqligini belgilaydi.

Ayollar kiyimini tikishda andaza tayyorlash eng muhim texnologik bosqichlardan biridir. Andaza buyumning shakli, proporsiyasi va tanaga mosligini ta'minlaydi. To'g'ri

Date: 29th April-2026

tayyorlangan andaza tikuv jarayonida xatolarni kamaytiradi, gazlama sarfini tejaydi va tayyor mahsulot sifatini oshiradi. Tikuvchilik bo'yicha nazariy manbalarda qog'oz andazalardan foydalanish matoni tejamli kesishga yordam berishi alohida qayd etilgan.

Bugungi kunda andaza tayyorlashda an'anaviy usullar bilan bir qatorda raqamli texnologiyalar ham qo'llanmoqda. Tadqiqotlarda raqamli pattern drafting usullari aniqlik, tezkorlik va materialdan unumli foydalanish imkonini berishi ko'rsatiladi. Menimcha, bu holat ayniqsa ayollar kiyimini tayyorlashda juda muhim, chunki ayollar kiyimlarida fason xilma-xilligi, mayda konstruktiv chiziqlar, burmalar, vitochkalar va dekorativ elementlar ko'proq uchraydi. Shuning uchun andaza bosqichida xatoni kamaytirish butun texnologik jarayon sifatiga bevosita ta'sir qiladi.

Ayollar kiyimining sifati ko'p jihatdan tanlangan gazlamaga bog'liq. Gazlama tanlashda uning tolali tarkibi, qalinligi, elastikligi, rang-barangligi, g'ijimlanishi, yuvilgandagi holati va mavsumga mosligi hisobga olinadi. Masalan, yozgi kiyimlar uchun havo o'tkazuvchan, yengil va gigiyenik matolar afzal bo'lsa, kuz-qish mavsumida zichroq va issiqlikni yaxshi saqlaydigan materiallar tanlanadi. Kiyim konstruksiyasi bilan material xususiyati o'zaro mos bo'lishi lozim, aks holda model kutilgan ko'rinishni bermaydi.

Bichish bosqichi ham nihoyatda mas'uliyatli hisoblanadi. Gazlama stolga to'g'ri yoyilishi, ip yo'nalishi hisobga olinishi, andazalar ratsional joylashtirilishi va chok haqlari aniq belgilanishi kerak. Tikuvchilik bo'yicha o'quv qo'llanmalarda matoni kesishdan oldin marker va joylashuv rejasini puxta ishlab chiqish material sarfini kamaytirishi va sifatni yaxshilashi ta'kidlanadi. Bu bosqichda tejamkorlik bilan aniqlik birgalikda olib boriladi. Chunki bichishdagi kichik xato keyingi tikish jarayonida sezilarli nuqsonga aylanishi mumkin.

Ayollar kiyimini tikish jarayoni detallarning texnologik ketma-ketlik asosida birlashtirilishini talab qiladi. Odatda ish vitochkalarini tikish, asosiy choklarni bajarish, yelka va yon choklarni birlashtirish, yeng o'rnatish, yoqa yoki bo'yin o'miziga ishlov berish, etakni tugallash hamda bezak elementlarini mahkamlash kabi bosqichlardan iborat bo'ladi. Har bir amal oldingi bosqich sifati bilan chambarchas bog'liq bo'lganligi sababli texnologik intizom muhimdir.

Tikuvchilik manbalarida garment construction asosiy tikuv amallari — choklar, vitochkalar, yig'malar, taxlamalar, qirqimlarga ishlov berish va bezak elementlarini to'g'ri qo'llashga tayanishi ko'rsatiladi. Ayollar kiyimida bu amallar yanada nozikroq ahamiyat kasb etadi, chunki buyumning tashqi ko'rinishi ko'pincha mayda ishlov sifati bilan belgilanadi. Menimcha, ayollar kiyimini tikishda "tez bajarish"dan ko'ra "to'g'ri bajarish" ustuvor turishi kerak. Chunki noto'g'ri o'rnatilgan yeng, notekis etak yoki noto'g'ri joylashgan vitochka buyumning umumiy qomatga mosligini buzadi.

Tikish ishlari yakunlangandan keyin buyumga namlab-isitib ishlov berish beriladi. Bu jarayon choklarni yotqizish, buyum shaklini barqarorlashtirish va tashqi ko'rinishni silliq holatga keltirish uchun zarur. Ayniqsa ayollar kiyimida yoqa, yeng, etak, bel qismi va vitochkalar joyi dazmol ishlovi bilan aniq shakllantiriladi. Dazmol bilan ishlov berish

Date: 29th April-2026

sifatsiz bo'lsa, choklar ichki tomonda to'g'ri bo'lsa ham buyum tashqi ko'rinishda talab darajasiga chiqmaydi.

Pardozlash bosqichida tugma, ilgak, bezak lenta, to'r, kashta, aplikatsiya yoki boshqa dekorativ elementlar joylashtiriladi. Bu jarayon modelning uslubiy yechimini yakunlaydi. Bunda me'yorni saqlash juda muhim: bezak ortiqcha bo'lsa, kiyimning umumiy ko'rinishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin; kam bo'lsa, modelning badiiy ifodasi yetarli bo'lmaydi.

Ayollar kiyimini tikish texnologiyasida sifat nazorati alohida bosqich sifatida qaraladi. Sifat nazoratida buyum o'lchamining andazaga mosligi, choklarning tozaligi, simmetriya, detallar joylashuvi, furnituralarning mahkamligi, dazmol ishlovi sifati va umumiy estetik ko'rinish baholanadi. Tikuvchilik texnologiyasi bo'yicha manbalarda sifat nazorati ishlab chiqarishning turli bosqichlarida olib borilishi, ya'ni kesishdan tortib tayyor mahsulotni topshirishgacha davom etishi qayd etiladi.

Sifat nazorati faqat kamchilik topish vositasi emas, balki mahsulot darajasini oshirish omilidir. Agar nazorat faqat ish oxirida bajarilsa, ayrim xatolarni tuzatish qiyinlashadi. Shu sababli sifat nazoratini jarayonning har bir bosqichiga singdirish kerak. Bu yondashuv ayollar kiyimini individual tikishda ham, ommaviy ishlab chiqarishda ham birdek muhimdir.

So'nggi yillarda tikuvchilik sanoatida raqamli texnologiyalar, avtomatlashtirilgan andaza tizimlari, 2D va 3D modellashtirish, raqamli grading va material sarfini optimallashtirish kabi yo'nalishlar keng rivojlanmoqda. Kiyim ishlab chiqarish bo'yicha zamonaviy tadqiqotlar ishlab chiqarish jarayonini optimallashtirish samaradorlikni oshirishi va resurs sarfini kamaytirishini ko'rsatadi. Bu jarayon ayollar kiyimini tikish texnologiyasiga ham yangicha yondashuv olib kirmoqda.

Biroq shuni unutmash kerakki, har qanday texnologiya mahorat o'rnini to'liq bosa olmaydi. Tikuvchining estetik didi, detalga e'tibori, matoni his qilishi va konstruktsiyani tushunishi baribir hal qiluvchi omil bo'lib qoladi. Texnologiya ishni tezlashtiradi, aniqlikni oshiradi, lekin buyumga "jon" beradigan omil insonning kasbiy mahoratidir.

Xulosa qilib aytganda, ayollar kiyimini tikish texnologiyasi ko'p bosqichli va murakkab jarayon bo'lib, unda model tanlashdan tortib tayyor buyumni sifatli topshirishgacha bo'lgan barcha ishlar o'zaro uzviy bog'langan. O'lcham olish, andaza tayyorlash, gazlamani tanlash, bichish, tikish, dazmollash, pardozlash va sifat nazorati bosqichlarining har biri umumiy natijaga bevosita ta'sir qiladi.

Ayollar kiyimini tayyorlashda texnologik ketma-ketlikka amal qilish, gazlama xususiyatini to'g'ri hisobga olish va zamonaviy vositalardan oqilona foydalanish yuqori sifatli mahsulot yaratishning asosiy shartidir. Shu bilan birga, estetik did, qulaylik va amaliy funktsionallik uyg'unligi ayollar kiyimining haqiqiy qiymatini belgilaydi. Demak, tikuvchilik texnologiyasi faqat ishlab chiqarish jarayoni emas, balki san'at va mahorat uyg'unlashgan amaliy faoliyatdir.

Date: 29th April-2026

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sewing Technology (Trade Theory). — Electronic educational resource.
2. Kanakana-Katumba M. G. Optimization of the Clothing Industry Manufacturing Process // Engineering Proceedings. 2024.
3. Various Approaches in Pattern Making for Garment Sector // ResearchGate electronic resource.
4. Garment Manufacturing Technology // ResearchGate electronic resource.
5. Sewing Technology. CTS 2.0 NSQF-3. — Directorate General of Training educational standard.
6. Textile Construction Techniques. — Scottish Qualifications Authority, 2018.
7. Garment Construction in Fashion Designing // TextileLearner educational article.

